



**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№ 10 Б А С П А С Ө З Р Е Л И З І
2005 жылғы 10 наурыз
Қаржы нарығындағы
ағымдағы жағдай туралы**

1. Инфляция. Қазақстан Республикасының Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2005 жылғы ақпан айында инфляция өткен аймен салыстырғанда (0,8%) төмендеді және 0,6% болды (2004 жылғы ақпан айында – 0,5%). Азық-түлік тауарлары 0,9%-ға, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,1%-ға, ақылы қызмет көрсету – 0,4%-ға қымбаттады.

2005 жылғы ақпанда азық-түлік тауарлары құрылымында картоп – 7,5%-ға, көкөністер – 6,4%-ға және жемістер – 4,5%-ға едәуір жоғары көтерілді. Бұдан басқа, балықтың және теңіз өнімдерінің бағасы 2,1%-ға, ет және ет өнімдері – 1,2%-ға өсті. Жұмыртқаға бағаның 4,4%-ға, ұнға – 0,5%-ға және нанға – 0,1%-ға төмендегені байқалды.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында бағаның өсуі көбінесе киім мен аяқ киімнің 0,6%-ға және дәрі-дәрмектердің 0,5%-ға қымбаттауына байланысты болды. Бензин, керісінше, 4,9%-ға арзандады.

Ақылы қызмет көрсету ішінде тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсету саласы – 0,4%-ға қымбаттады, оның құрылымында сумен жабдықтау – 1,9%-ға, күл-қоқыс жинау – 1,2%-ға, газбен жабдықтау – 0,4%-ға, орталықтан жылу беру – 0,3%-ға өсті. Жолаушы көлігі қызметін көрсету – 0,3%-ға арзандады.

Ағымдағы жылдың басынан бері инфляция деңгейі 1,3%-ды құрады (2004 жылғы қаңтар-ақпанда – 1,1%).

2005 жылғы ақпан айында инфляция жылдық көрсетуде 6,9% болды (2005 жылғы қаңтарда – 6,8%).

2. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары. 2005 жылғы ақпан айында Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағалармен 1,6%-ға өсіп, 9436,3 млн. долларға жетті. Қаржы министрлігінің сыртқы борышына қызмет көрсету ішкі валюта нарығында валюта сатып алумен және Үкіметтің шотына шетел валютасының түсуімен бейтараптандырылды. Нәтижесінде таза валюта қоры 122,0 млн. долларға ұлғайып, 8627,4 млн. долларға жетті. Алтындағы активтер Ұлттық Банк жүргізген операциялар және оның әлемдік нарықтардағы бағасының 3,0%-ға көбеюі нәтижесінде 26,9 млн. долларға өсті.

Елдің халықаралық резервтері тұтастай алғанда, яғни Ұлттық қордың ақшасын қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 5128,1 млн. доллар) ақпан айында 0,9%-ға ұлғайды және 14,6 млрд. доллар болды.

2005 жылғы ақпанда Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтерінің көбеюі ақша базасының 8,8%-ға кеңейіп, 528,5 млрд. теңгеге дейін жетуіне себеп болды.

2005 жылғы қаңтарда ақша массасы 5,5%-ға төмендеп 1545,2 млрд. теңгеге жетті. Ақша массасы төмендеуінің негізгі факторы банк жүйесінің ішкі активтерінің 8,7%-ға азаюы болды. Банк жүйесінің және кредиттік серіктестіктердің таза сыртқы активтері 1,5%-ға төмендеді, бұл сондай-ақ ақша массасының азаюына ықпал етті.

Айналыстағы қолма-қол ақша қаңтарда 8,8%-ға төмендеп, 345,7 млрд. теңгеге жетті, ал ақша массасы құрылымында банк жүйесіндегі және кредиттік серіктестіктердегі депозиттер 4,5%-ға төмендеп, 1199,5 млрд. теңгеге жетті. Осылайша, айналыстағы қолма-

қол ақшаның төмендеу қарқынымен салыстырғанда банк жүйесіндегі және кредиттік серіктестіктердегі депозиттердің төмендеу қарқыны аз болды. Нәтиже ретінде, ақша массасы құрылымындағы депозиттердің үлесі 76,8%-дан 77,6%-ға дейін өсті.

2005 жылғы қаңтарда ақша массасының төмендеу қарқыны ақша базасының ықшамдалу қарқынынан төмен болды. Нәтижесінде ақша мультипликаторының мәні 2,8-ден 3,2-ге дейін өсті.

3. Валюта нарығы. 2005 жылғы ақпанда АҚШ долларының теңгеге қарағанда номиналдық нығаюы байқалды: америка валютасы бағамы 0,15%-ға өсіп, қаңтардың соңында бір АҚШ доллары/ 129,99 теңгеден бір АҚШ доллары/130,15 теңгеге дейін өсті. Теңгеге қатысты АҚШ доллары бағамы динамикасының бағыты америка валютасының бұл ретте неғұрлым елеулі нығаюымен сипатталатын әлемдік валюта нарығының конъюнктурасына сәйкес келді. Бұдан басқа, ішкі валюта нарығында шетел валютасына сұраныс пен ұсыныстың теңескені байқалды.

Ақпанда АҚШ долларына қатысты теңгенің бағамы 1 доллар үшін 129,83 теңге - 130,59 теңге шамасында өзгерді. Жыл басынан бері АҚШ долларына қатысты теңгенің құнсыздануы 0,14%-ды құрады.

Ақпанда Қазақстан қор биржасындағы биржалық операциялардың көлемі қосымша сауда-саттықтардағы мәмілелерді есепке алғанда қаңтармен салыстырғанда 10,1%-ға өсті және 614,0 млн.долл. болды (жыл басынан бері – 1,2 млрд.долл.).

Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі жедел деректер бойынша 882,1 млн.долл. болды (жыл басынан бері – 1,5 млрд. долл.).

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы. 2005 жылғы ақпанда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша бір аукцион өткізілді, онда 3 жылдық МЕОКАМ шығарылды. Онда 18,8 млрд. теңгеге бағалы қағаздар орналастырылды, бұл 2005 жылғы қаңтардағы Қаржы министрлігі бағалы қағаздары эмиссиясы көлемінен 15,4%-ға аз. Бағалы қағаздардың орналастырылған түрлері бойынша аукционда қалыптасқан кірістілік 3,82%-ды құрады.

2005 жылғы ақпанда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын өтеу сыйақы бойынша төлемдерді есепке алғанда 1,9 млрд. теңге болды. Қаржы министрлігі айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі бір айда 7,1%-ға өсті және қаңтардың соңында 268,6 млрд. теңге болды.

Ұлттық Банк ноталары эмиссиясының көлемі 2005 жылы ақпанда 2005 жылғы қаңтармен салыстырғанда олар бойынша кірістілік 3,18%-дан 2,46%-ға дейін төмендеген кезде 2,5 есеге көбейіп, 74,3 млрд. теңгеге дейін жетті. Қаңтарда Ұлттық Банктің ноталарын, сыйақы бойынша төлемді қоса алғанда, өтеу 83,1 млрд. теңге болды.

Айналыстағы ноталардың көлемі 2005 жылғы қаңтармен салыстырғанда 1,9%-ға төмендеді және ақпанның соңында 382,3 млрд. теңге болды.

2005 жылы қаңтарда алдыңғы аймен салыстырғанда Ұлттық Банктің тікелей репо операциялары бойынша мәмілелердің көлемі 21,6%-ға өсіп, 81,7 млрд. теңгеге жетті. Кері репо операциялары ақпанда жүргізілген жоқ.

5. Банкаралық ақша нарығы. Банкаралық ақша нарығында 2005 жылғы қаңтармен салыстырғанда 2005 жылғы ақпанда өтімді қаражаттарды орналастыру бойынша банктердің белсенділігінің артқаны байқалды. Бұл ретте орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттердің көлемі 50,3%-ға өсіп, 67,3 млрд. теңгеге жетті.

Орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы қаңтар айымен салыстырғанда 2,42%-дан 2,21%-ға төмендеді.

Валюталық қарыз алудың банкаралық нарығында АҚШ долларында банкаралық депозиттерді орналастыру бойынша банктердің белсенділігінің артқаны байқалды.

Ағымдағы жылдың ақпанында долларлық депозиттер 6,5 млрд. АҚШ долларына орналастырылды, бұл қаңтардағы операциялар көлемінен 2 есеге көп.

2005 жылғы ақпанда орналастырылған долларлық депозиттер бойынша сыйақының орташа алынған ставкасы қаңтардағы 2,30%-дан 2,51%-ға дейін өсті.

Банкаралық қарыз алудың қалған түрлері бойынша операциялар шамалы көлемде жасалды.

6. Депозит нарығы. 2005 жылғы қаңтарда депозиттік ұйымдардағы резиденттер депозиттерінің жалпы көлемі 2004 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 4,5%-ға төмендеп, 1199,5 млрд. теңгеге жетті, бұл маусымдық фактор болып табылады.

2005 жылғы қаңтарда валютаның барлық түрлері бойынша депозиттердің төмендеу үрдісі байқалды. Мәселен, ұлттық валютадағы депозиттер 7,5%-ға төмендеп, 662,2 млрд. теңгеге, шетел валютасындағы депозиттер 0,5%-ға азайып, 537,3 млрд. теңгеге жетті. Нәтижесінде, теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 57,0%-дан 55,2%-ға төмендеді.

Заңды тұлғалардың депозиттері 6,4%-ға төмендеп, 762,1 млрд. теңгеге, ал жеке тұлғалардың депозиттері 0,8%-ға төмендеп, 437,4 млрд. теңгеге жетті.

Банктердегі халықтың (резидент еместерді қоса алғанда) салымдары бір айда 0,4%-ға төмендеп, 446,3 млрд. теңгеге жетті. Қаңтарда халық салымдары құрылымында теңгелік депозиттер 1,1%-ға төмендеп, 252,4 млрд. теңгеге жетті, ал шетел валютасындағы депозиттер 0,6%-ға өсіп, 193,9 млрд. теңге болды. Нәтижесінде теңгелік депозиттердің үлес салмағы 2004 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 57,0%-дан 56,6%-ға төмендеді.

Қаңтарда банктік емес заңды тұлғалардың теңгелік мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2,0%-ды (2004 жылғы желтоқсанда – 3,4%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша 9,6%-ды (9,3%) құрады.

7. Кредит нарығы. Экономикаға банктер кредиттерінің негізгі борышының жалпы көлемі қаңтарда 1,2%-ға өсіп, 1502,4 млрд. теңгеге жетті.

Ұлттық валютадағы кредиттер бір айда 0,7%-ға төмендеп, 709,1 млрд. теңгеге жетті, ал шетел валютасындағы кредиттер 3,0%-ға өсіп, 793,3 млрд. теңгеге жетті. Нәтижесінде теңгелік кредиттердің үлес салмағы 2004 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 48,1%-дан 47,2%-ға дейін төмендеді.

Мерзімдері бойынша кредиттердің біркелкі өсу үрдісі байқалды. Мәселен, ұзақ мерзімді кредиттер 1,2%-ға өсіп 987,0 млрд. теңге, ал қысқа мерзімділер – 1,3%-ға өсіп, 515,4 млрд. теңгеге жетті. Қорытындысында, ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы бұрынғы - 65,7% деңгейінде қалды.

2005 жылғы қаңтарда банктердің шағын кәсіпкерлік субъектілеріне берген кредиттері 2004 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 288,2 млрд. теңгені құрап, 0,1%-ға төмендеді.

Қаңтарда ұлттық валютадағы кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкаларының көтерілгені байқалды: банктік емес заңды тұлғаларға – 13,7%-дан 14,0%-ға дейін, жеке тұлғаларға – 19,5%-дан 20,5%-ға дейін өсті.